

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРОПИВНИЦЬКИЙ БУДІВЕЛЬНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ІНСТРУКЦІЯ

З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 45-ОП

**ДЛЯ ЕЛЕКТРОМОНТЕРА З ОБСЛУГОВУВАННЯ
ТА РЕМОНТУ ЕЛЕКТРОУСТАТКУВАННЯ**

м. Кропивницький

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРОПИВНИЦЬКИЙ БУДІВЕЛЬНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ директора КБФК
12.04.2022р. № 52

ІНСТРУКЦІЯ

З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 45-ОП

ДЛЯ ЕЛЕКТРОМОНТЕРА З ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА РЕМОНТУ ЕЛЕКТРОУСТАТКУВАННЯ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Дія інструкції поширюється на всі підрозділи закладу освіти. Інструкція розроблена на основі НПАОП 0.00-8.03-93 "Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві", НПАОП 0.00-4.15-98 "Положення про розробку інструкцій з охорони праці". Інструкція з охорони праці встановлює вимоги щодо безпеки життєдіяльності електрика з обслуговування та ремонту електроустаткування .

1.2. Інструкція встановлює порядок безпечного ведення робіт на робочому місці в приміщеннях, на території закладу освіти та інших місцях, де електрик з обслуговування та ремонту електроустаткування виконує доручену йому роботу керівником закладу освіти.

1.3. Інструкція з охорони праці є обов'язковою для виконання відповідно до Закону України «Про охорону праці» і Кодексу законів «Про працю» України. За невиконання даної інструкції електрик з обслуговування та ремонту електроустаткування несе дисциплінарну, матеріальну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

1.4. Адміністрація закладу освіти здійснює страхування працівника від нещасних випадків та професійних захворювань. В разі ушкодження здоров'я на виробництві, він має право на відшкодування заподіяної йому шкоди. Відшкодування здійснюється Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві відповідно до чинного законодавства.

1.5. Перед призначенням на роботу працівник закладу освіти повинен пройти медичний огляд. Для своєчасного виявлення і лікування хронічних захворювань працівник не рідше за один раз на рік підлягають плановому обстеженню. На кожного працівника закладу освіти заводиться санітарна книжка встановленого зразка.

1.6. Всі працівники (загальних професій) закладу освіти періодично, один раз на рік проходять навчання з питань охорони праці яке проводиться у вигляді складової частини безпеки життєдіяльності. Перевірка знань працівників закладів освіти з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності проводиться за нормативно – правовими актами з охорони праці, санітарної, пожежної, безпеки тощо, додержання яких входить до їхніх функціональних обов'язків.

1.7. Всі новоприйняті працівники повинні пройти вступний інструктаж. Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці. Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань

охорони праці, який зберігається службою охорони праці а також у наказі про прийняття працівника на роботу. Після цього проводиться остаточне оформлення новоприйнятого працівника, і направлення його до місця роботи.

1.8. До роботи електромонтером з обслуговування та ремонту електроустаткування допускаються особи не молодші 18 років, які пройшли медичний огляд та одержали посвідчення про наявність кваліфікаційної групи з електробезпеки.

1.9. Електромонтер з обслуговування та ремонту електроустаткування, якого приймають на роботу, повинен пройти вступні інструктажі з охорони праці та пожежної безпеки, бути ознайомлений під розпис з умовами праці, правами та пільгами щодо роботи в шкідливих та небезпечних умовах праці, з правилами поведінки при виникненні аварій.

1.10. До початку роботи безпосередньо на робочому місці електромонтер з обслуговування та ремонту електрообладнання повинен отримати первинний інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки. Результати інструктажу фіксуються в журналі інструктажів на робочому місці.

1.11. Після первинного інструктажу електромонтер з обслуговування та ремонту електрообладнання повинен протягом 2- 15 днів (залежно від стажу, досвіду і характеру роботи) пройти стажування під керівництвом досвідченого, кваліфікованого електромонтера, який призначається наказом (розпорядженням) по організації. Повторний інструктаж проводиться 1 раз в квартал.

1.12.. Електромонтер з обслуговування та ремонту електроустаткування зобов'язаний дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку, виконувати режими праці і відпочинку.

- вміти надавати домедичну допомогу потерпілим при нещасних випадках.
- мати аптечку з необхідними медикаментами для надання домедичної допомоги.
- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку.

1.13. У разі виконання робіт, які не передбачені трудовою угодою або на які не оформлюються розпорядження чи інші документи, працівник повинен одержати цільовий інструктаж на робочому місці.

1.14. Електромонтер з обслуговування та ремонту електроустаткування несе персональну відповідальність за невиконання, або неналежне виконання правил безпеки життєдіяльності, охорони праці визначені інструкціями, наказами, розпорядженнями, вказівками вищестоящего керівника.

1.15. Електромонтер з обслуговування та ремонту електроустаткування повинен працювати в спецодязі: костюм бавовняний, черевики шкіряні, рукавиці комбіновані. Крім того, на зовнішніх роботах взимку - додатково куртка і штани бавовняні на утеплювальній підкладці, валянки.

1.16. Електромонтер з обслуговування та ремонту електроустаткування, повинен користуватися такими засобами захисту: діелектричними рукавичками, килимками і діелектричними калошами або ботами, а також інструментами з ізольованими ручками.

1.17. Усі захисні засоби повинні мати клеймо з позначкою дати наступного іспиту та напруги, при якій потрібно користуватися цим засобом.

1.18. Гумові захисні засоби повинні зберігатися у закритих шафах або ящиках окремо від інструменту. Необхідно запобігати впливу мастил, бензину й інших речовин, що руйнують гуму. Гумові захисні засоби перед їх застосуванням повинні бути оглянуті та очищені від бруду, а при зволоженні поверхні їх треба ретельно витерти і висушити.

1.19. Забороняється застосовувати засоби, які мають проколи і тріщини.

1.20. Електромонтеру з обслуговування та ремонту електроустаткування забороняється користуватися захисними засобами, які не пройшли встановлених випробовувань, а також такими, у яких минув строк чергового випробування.

Періодичні випробування захисних засобів проводяться в такі строки:

- 1 раз в 2 роки - ізолюючі кліщі для установок з постійним черговим персоналом;
- 1 раз на 6 місяців - діелектричні рукавиці,
- 1 раз на рік - діелектричні калоші,
- 1 раз на 3 роки - ізолюючі підставки (огляд).

1.21. Усі монтажні і ремонтні роботи на електричних мережах і пристроях (або поблизу від них), а також роботи по приєднанню і роз'єднанню проводів електромонтер з обслуговування та ремонту електроустаткування повинен виконувати за умови знятої напруги.

1.22. Заміну перегорілих запобіжників електромонтери повинні здійснювати при знятій напрузі.

1.23. Забороняється встановлювати або замінювати під напругою електричні лампи.

1.24. Електромонтер з обслуговування та ремонту електроустаткування повинен застосовувати ручні переносні світильники.

1.25. Для переносних світильників при ремонті електрообладнання напруга повинна бути не вищою 42 В, а в особливо небезпечних місцях (шахти, колодязі, металеві резервуари, котли) - не перевищувати 12 В.

1.26. Забороняється використовувати стаціонарні світильники замість ручних переносних.

1.27. Штепсельні вилки, що застосовуються у мережах з напругою 12 і 42 В, забороняється використовувати у мережах з великою номінальною напругою.

1.28. Штепсельні з'єднання на 12 і 42 В повинні мати колір, який різко відрізняється від кольорів штепсельних з'єднань на напругу вищу 42 В.

1.29. Електроінструмент, переносні лампи, понижуючі трансформатори електромонтер повинен перевіряти 1 раз на місяць на відсутність замикання на корпус, на цілісність заземлюючого проводу, справність ізоляції живлячих проводів.

1.30. Електромонтер з обслуговування та ремонту електроустаткування повинен включати у мережу електродвигуни, електроінструменти, прилади електричного освітлення за допомогою призначених для цього апаратів і приладів (кнопок, рубильників, вимикачів, автоматичних, пускачів магнітних).

1.31. Забороняється вмикати електродвигуни, електроінструмент та прилади електричного освітлення до електромережі шляхом скручування проводів.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Електромонтер з обслуговування та ремонту електрообладнання перед початком роботи повинен одягти спецодяг і при потребі спеціальне взуття та засоби індивідуального захисту, перевіривши строк їх користування.

2.2. Перевірити справність електрообладнання, стан ізолюючих підставок, решіток, пускових приладів, заземлення та ін.

2.3. Перевірити справність ручного інструменту:

- держак кусачок і плоскогубців повинні бути ізольовані;

- робоча частина викрутки має бути правильно заточена, а держак міцно насаджений та ізольований;
 - гайкові ключі мають бути справні і відповідати розміру гайок.
- 2.4. Забороняється застосовувати прокладки та подовжувати ключі трубами.
- 2.5. Ручний інструмент слід зберігати в переносному ящику або спеціальній сумці для інструменту.
- 2.6. Одержати завдання-наряд або усне розпорядження на наступну роботу. Усне розпорядження на наступну роботу необхідно записати в оперативний журнал. При цьому зазначається, хто дав розпорядження, місце і найменування роботи, строк її виконання. Проглянути записи в журналі про несправності, порушення охорони праці за попередню зміну (день).
- 2.7. Переконатися у справності вмикаючих і вимикаючих приладів, сигналізації та блокувань.
- 2.8. Перевірити справність освітлювальних приладів, електропроводки та світильників, ламп. Відрегулювати місцеве освітлення так, щоб робоча зона була досить освітлена, а світло не сліпило очей.
- 2.9. Для підготовки робочого місця при роботах з частковим або повним зняттям напруги необхідно виконувати такі технічні заходи:
- провести необхідні відключення та вжити заходів, що перешкоджають подачі напруги до місця роботи внаслідок помилкового або довільного вмикання комутаційної апаратури (встановити механічний запір приводів вимикачів, рубильників та роз'єднувачів, ізоляційні прокладки в рубильниках);
 - вивісити плакат «Не включати - працюють люди», «Не включати - робота на лінії», «Не відкривати - працюють люди», а при потребі встановити загородження;
 - приєднати переносне заземлення до заземлюючого пристрою;
 - перевірити відсутність напруги на струмоведучих частинах, на яких повинно бути накладене заземлення;
 - накласти заземлення на струмоведучі частини (безпосередньо після перевірки відсутності напруги), ввімкнути заземлюючі ножі або, якщо їх немає, накласти переносне заземлення;
 - обгородити робоче місце і вивісити плакати: «Стій - висока напруга!», «Не влізай - уб'є!», «Працювати тут»;
 - при потребі обгороджувати струмоведучі частини, що залишилися під напругою.
- 2.10. Перевірити покажчиком напруги або переносним вольтметром відсутність напруги в електроустановках до 1000 В.
- 2.11. Перевірити справність покажчика напруги на відсутність напруги. При цьому користуватися діелектричними рукавицями.
- 2.12. Перевірити наявність заземлення електроустановок при нарузі 500 В і вище (змінного і постійного струму - у всіх випадках) корпусів електрообладнання, встановлених у приміщеннях з підвищеною небезпекою, в особливо небезпечних і в зовнішніх установках з номінальною напругою вище 42 В змінного струму і 110 В постійного струму, а також встановлених у вибухонебезпечних приміщеннях.
- 2.13. В електроустановках, конструкція яких така, що накладання заземлення небезпечне або неможливе (наприклад, у деяких розподільних ящиках, контрольно-розподільних

пристроях окремих типів тощо), при підготовці робочого місця необхідно вжити таких заходів охорони праці:

- замикати на замок привід роз'єднувача;
- обгородження ножів або верхніх контактів роз'єднувачів здійснювати гумовими ковпаками або жорсткими накладками з ізоляційного матеріалу.

2.14. До частин, які підлягають заземленню, належать:

- корпуси електричних машин, трансформаторів, апаратів, світильників;
- приводи електричних апаратів;
- вторинні обмотки вимірювальних трансформаторів;
- каркаси розподільних щитів, щитів управління, щитів і шаф;
- металеві конструкції розподільних пристроїв;
- металеві кабельні конструкції;
- металеві корпуси кабельних муфт;
- металеві оболонки та броня контрольних і силових кабелів;
- металеві оболонки проводів;
- сталеві труби електропроводки та інші конструкції, зв'язані з встановленням електрообладнання;
- металеві корпуси пересувних і переносних електроприймачів.

2.15. Необхідно постійно стежити за надійністю приєднання та справністю заземлюючого пристрою.

2.16. Забороняється використовувати для заземлення будь-які провідники, не призначені для цієї мети, а також приєднувати заземлення скруткою.

2.17. При веденні робіт на відключеній частині електроустановки заземлення накладається на струмоведучі частини фаз з усіх боків, звідки може бути подана напруга, включаючи і зворотну трансформацію.

2.18. Накладати заземлення треба безпосередньо після перевірки відсутності напруги.

2.19. При користуванні переносним заземленням перед його перевіркою на відсутність напруги воно повинне бути розміщене біля місць накладання заземлення і приєднане до затискача «земля».

2.20. Затискачі переносного заземлення на заземлюванні струмоведучих частин необхідно накладати за допомогою штанги з ізоляційного матеріалу, одягнувши при цьому діелектричні рукавиці.

2.21. Закріплювати затискачі дозволяється цією ж штангою або безпосередньо руками, але при цьому необхідно обов'язково користуватися діелектричними рукавицями.

2.22. Зняття переносного заземлення із застосуванням штанг та діелектричних рукавиць необхідно проводити зворотним порядком, тобто спочатку зняти його зі струмоведучих частин, а потім від'єднати від заземлюючого пристрою.

2.23. Накладання і зняття переносного заземлення в установках напругою вище 1000 В повинні проводити 2 електромонтери з кваліфікаційною групою не нижче 4, які ознайомлені зі схемою електроустановки.

2.24. Приступаючи до роботи на стовпі, необхідно прив'язатись до нього запобіжним поясом і працювати, стоячи на обох ногах. Забороняється влізати на опору та злазити з неї без кігтів. Зазначені роботи виконують не менше як двоє електромонтерів

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ

3.1. Дозволяється ведення робіт без зняття напруги в електроустановках напругою 500 В і нижче. Ці роботи повинні виконувати не менше як 2 електромонтери. При цьому необхідно:

- працювати в діелектричних калошах або стоячи на ізолюючій основі (ізолюючій підставці);
- користуватись інструментом з ізольованими держаками (викрутки, крім того, повинні бути з ізольованими стержнями). При відсутності такого інструменту необхідно застосовувати діелектричні рукавиці;
- обгородити сусідні струмоведучі частини під напругою, до яких можливий випадковий дотик ізолюючими накладками (гумовими матами, електрокартоном та ін.);
- працювати з опущеними і застебнутими біля кистей рук рукавами одягу та в головному уборі.

3.2. При веденні робіт на струмоведучих частинах, які знаходяться під напругою, за допомогою основних захисних ізолюючих засобів (оперативні та вимірювальні штанги, покажчики напруги, ізолюючі та струмовимірювальні кліщі та інструмента) необхідно:

- користуватись тільки сухими ізолюючими засобами з непошкодженим лаковим покриттям;
- тримати ізолюючі засоби за держаки-захвати не далі обмежувального кільця;
- розміщувати ізолюючі засоби так, щоб не виникала небезпека перекриття по поверхні ізоляції між струмоведучими частинами 2 фаз або на землю.

3.3. Забороняється при роботі під напругою застосування ножівок, напилків і металевих метрів.

3.4. Замінювати плавкі вставки запобіжників при наявності рубильника слід при знятій нарузі, при неможливості зняття напруги (наприклад, на групових щитах, зборках) заміна плавких вставок запобіжників допускається під напругою, але із зняттям навантаження; остання вимога не стосується запобіжників із закритими плавкими вставками.

3.5. Замінювати плавкі вставки запобіжників під напругою електромонтер повинен у захисних окулярах та діелектричних рукавичках, користуючись ізолюючими кліщами.

3.6. Замінювати плавкі вставки запобіжників може електромонтер із кваліфікацією не нижче 3 групи, а при заміні на висоті з приставних драбин електромонтерів, один з яких повинен мати кваліфікаційну групу не нижче третьої.

3.7. Включення і відключення, які проводяться на розподільних щитах, зовнішніх мережах з приставних драбин і риштувань, а також там, де ці операції через місцеві умови утруднені, повинні виконувати двоє електромонтерів, з яких один повинен мати кваліфікаційну групу не нижче третьої.

3.8. В разі, коли відключення електрообладнання для проведення якихось робіт, проводилось за усною заявкою персоналу наступне ввімкнення цього обладнання може бути виконане за вимогою особи, яка дала заявку на відключення, особи, що замінила її, або ж уповноваженого, який у цей час її заміняє; перед пуском обладнання, тимчасово відключеного за заявкою персоналу, оперативний персонал повинен його оглянути, переконатись у готовності до прийняття напруги і попередити тих, хто працює на ньому, про ввімкнення.

3.9. При виявленні замикання на землю забороняється наближатись до місця замикання на відстань меншу як 4-5 м у закритих і меншу, як 8-10 у відкритих розподільчих пристроях.

3.10. Щоб не допустити трансформації напруги з низької сторони на високу, необхідно вимкнути вимірювальні трансформатори низької сторони.

3.11. При виявленні несправностей в електричних пристроях (іскріння, спалахів, пошкодження ізоляції електропроводів, кабелів, а також про залишені необгородженими струмоведучі частини електромонтер повинен повідомити майстра.

3.12. У приміщеннях з підвищеною небезпекою необхідно застосувати додаткові заходи безпеки, які визначають особи, що видають наряд або дають розпорядження.

3.13. У небезпечних щодо пожежі приміщення усіх класів необхідно застосовувати:

- електропроводки тільки захищені (наприклад, проводом марки ВРГ, кабелем або проводом ПР та ПВ у сталевих трубках);
- переносні світильники тільки закритого виконання. Скляний ковпак має бути захищений сталеву сіткою.

3.14. Освітлювальну арматуру (скляні ковпаки, рефлектори, металеві частини тощо) і лампи всіх видів освітлення слід очищати у такі строки:

- 4 рази на місяць у приміщеннях із значними виробничими виділеннями пилу;
- 2 рази на місяць у приміщеннях із незначними виробничими виділеннями пилу;
- 2 рази на рік у зовнішніх установках.

3.15. Пил всередині електрообладнання слід видаляти у такі строки:

- 2 рази на рік - для електричних машин з нормальним іскрінням частин;
- 1 раз у 2-3 місяці - для електрообладнання, встановленого на механізмах, які зазнають трясіння, вібрації тощо;
- 1 раз на рік - для решти обладнання.

3.16. Забороняється під час роботи у вибухонебезпечних установках:

- ремонтувати електрообладнання та мережі, що перебувають під напругою;
- експлуатувати електрообладнання при несправному блокуванні кришок апаратів;
- вмикати електроустановку, що автоматично відключилася, не з'ясувавши і не усунувши причин її відключення;
- перевантажувати понад номінальні параметри вибухозахищене електрообладнання, проводи і кабелі;
- підключати до джерел живлення іскробезпечних приладів інші апарати і кола, які не входять у комплект цього приладу;
- залишати навстіж відчинені двері приміщень і тамбурів, які відокремлюють вибухонебезпечні приміщення від інших приміщень;
- замінювати перегорілі електричні лампи у вибухонебезпечних світильниках іншими видами ламп або лампами більшої потужності, ніж ті, на які розрахований світильник;
- замінювати захист (теплові елементи, запобіжники, розчіплювані) електрообладнання іншими видами захисту або захистом з іншими номінальними параметрами, на які це електрообладнання не розраховане;
- експлуатувати електрообладнання із заниженим рівнем масла.

3.17. При роботі на висоті, на стовпах повітряної лінії електропередачі або з драбин чи риштувань, що проводяться при відключенні напруги, необхідно переконатись у відсутності напруги на лінії, а також у міцності стовпа.

3.18. При роботі на драбинах слід користуватись легкими і міцними переносними драбинами. Східці мають бути прямокутні, врізні. Забороняється застосовувати драбини, збиті цвяхами, без врізних сідців і без стяжки тятив болтами, а також без гострих металевих шипів (при роботі

на м'якій підлозі) та гумових наконечників (при роботі на твердій підлозі).

3.19. Драбина не повинна прогинатись під вагою електрика. Розсувні драбини мають бути міцно з'єднані між собою гаками, що не допускають довільного розсування під час роботи.

3.20. Драбини, приставлені до трубопроводів, повинні мати на верхніх кінцях спеціальні гаки для захвату за трубу.

3.21. Забороняється для підставок використовувати випадкові предмети (ящики, бочки тощо). Необхідно користуватись підставками типової конструкції.

3.22. При роботі з ручним інструментом не можна класти його на електропроводи та електрообладнання.

3.23. Електрифікований інструмент (дріль, гайкокрути, шліфувальні машини та інші) застосовувати за умови ПОВНОЇ ЙОГО справності та при напрузі не більшій, як 220 В, а в приміщеннях з підвищеною небезпекою - не більшій як 42 В.

3.24. Корпус електроінструменту, що працює при напрузі понад 42 В (належно від частоти струму), має бути заземлений. При роботі з електроінструментом необхідно користуватись гумовими рукавицями.

3.25. Електрик з обслуговування та ремонту електроустановки не повинен вмикати сторонніми предметами рубильники та кнопки пускачів і визначити дотиком руки температуру нагріву електричних машин і трансформаторів.

3.26. Забороняється знімати плакати, заземлення та огороження без дозволу керівника робіт.

3.27. Електричні проводи слід захищати від механічних пошкоджень та від дотику до сталевих канатів, гарячих поверхонь, шлангів газополуменевої апаратури, масел та кислот, які руйнівню впливають на ізоляцію. У вогких приміщеннях їх слід підвішувати на підставках.

3.28. Зрошувати живильні кабелі і проводи слід тільки гарячим паянням, зварюванням або з'єднувальними муфтами з ізоляцією місць зрощування, рівноцінною непошкодженій ізоляції кабелів і проводів.

3.29. Світильники з люмінесцентними лампами при напрузі 220 В дозволяється встановлювати на висоті не меншій як 2,5 м. На меншій висоті можна встановлювати тільки за умови недоступності їхніх контактних частин для випадкового дотику.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. По закінченню роботи електрик з обслуговування та ремонту електроустановки повинен прибрати інструмент, прилади, пристрої.

4.2. Забороняється знімати плакати, заземлення та огороження без дозволу керівника робіт.

4.3. Зняти спецодяг, захисні засоби і пристрої, очистити від пилу та іншого бруду і віднести у відведене для зберігання місце.

4.4. Вимити обличчя і руки водою з милом.

4.5. При передачі зміни повідомити змінника та керівника про всі помічені недоліки та заходи вжиті по їх усуненню.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. При виникненні аварійних ситуацій електромонтер з обслуговування та ремонту електроустаткування повинен негайно вимкнути струм у разі :

- пожежі в зоні роботи;
- травми, що трапилась з кимось з обслуговуючого персоналу;
- ураження електричним струмом.

5.2. На випадок **пожежі (чи загоряння)** необхідно:

- негайно повідомити пожежну охорону за телефоном 101;
- сповістити керівника закладу освіти чи особу, яка його замішує;
- приступити до ліквідації загоряння відповідно до інструкції з пожежної безпеки в закладі освіти.

5.3. Для гасіння пожежі в електроустановках електромонтер з обслуговування та ремонту електроустаткування повинен застосовувати вуглекислотні вогнегасники, сухий пісок, азбестову або грубошерсту тканину.

5.4. Якщо трапився нещасний випадок з працівником закладу освіти необхідно:

- терміново організувати подання домедичної допомоги потерпілому, забезпечити у разі необхідності його доставку до лікувально-профілактичного закладу;
- повідомити про те що сталося, директора закладу та вимагати розслідування у відповідності до діючого Положення;
- зберегти до прибуття комісії з розслідування нещасного випадку обстановку на робочому місці та устаткування у такому стані, в якому вони були на момент нещасного випадку (якщо це не загрожує життю чи здоров'ю інших працівників і не призведе до більш тяжких наслідків), а також вжити заходів до недопущення подібних випадків.

5.5. У разі нещасного випадку зі здобувачем освіти коледжу, потерпілий або свідок нещасного випадку негайно сповіщає безпосереднього керівника закладу освіти, який зобов'язаний:

- терміново організувати домедичну допомогу потерпілому, у разі необхідності - його доставку до лікувально-профілактичного закладу;
- повідомити про те що сталося, керівництво закладу;
- повідомити батькам потерпілого (особі, яка представляє його інтереси);
- зробити запит висновку з лікувально-профілактичного закладу про характер і тяжкість ушкодження потерпілого;
- до прибуття комісії з розслідування нещасного випадку зберегти обстановку на місці в тому стані, в якому вона була на момент події (якщо це не загрожує життю і здоров'ю тих, хто оточує і не призведе до більш тяжких наслідків), а також вжити заходів до недопущення подібних випадків.

5.6. У разі **травмування** працівника закладу освіти необхідно надати домедичну допомогу і якнайшвидше відправити потерпілого до медпункту або у разі необхідності викликати швидку допомогу.

Домедична допомога у разі нещасних випадків, надзвичайних подій тощо

При нещасних випадках дуже важливо до приїзду лікаря своєчасно надати домедичну допомогу потерпілому. Контроль за організацією надання першої долікарської допомоги, наявністю та комплектністю аптечок, справністю пристосувань та засобів надання домедичної допомоги, а також навчання учасників освітнього процесу покладається на медичних працівників та адміністрацію закладу освіти.

Схема послідовності дій при наданні домедичної допомоги:

1. Вивести потерпілого з оточення, де стався нещасний випадок.
2. Вибрати потерпілому найбільш зручне положення, що забезпечує спокій.
3. Визначити вид травми (перелом, поранення, опік тощо).
4. Визначити загальний стан потерпілого, встановити, чи не порушені функції життєво важливих органів.
5. Розпочати проведення необхідних заходів:

- зупинити кровотечу;
- зафіксувати місце перелому;
- вжити реанімаційних заходів (оживлення): штучне дихання, зовнішній масаж серця;
- обробити ушкоджені частини тіла.

6. Одночасно з наданням домедичної допомоги необхідно викликати швидку допомогу або підготувати транспорт для відправки потерпілого до найближчої медичної установи.

7. Важливо знати обставини, за яких сталася травма, умови, які спонукали до її виникнення, та час, годину і навіть хвилини, особливо, коли потерпілий втратив свідомість.

У разі різкого порушення або відсутності дихання, зупинки серця негайно зробити штучне дихання, та зовнішній масаж серця і викликати за телефоном 103 швидку медичну допомогу.

Надання домедичної допомоги при ураженні електричним струмом: якнайшвидше звільнити потерпілого від дії струму:

- вимкнути рубильник або викрутити запобіжник;
- вимкнути мережу живлення.

- сухою палицею відкинути від потерпілого провід, який знаходиться під напругою, відтягти потерпілого від електричних проводів, від струмопровідних частин установки. При напрузі в установках до 1000 В можна взятися за сухий одяг потерпілого, не торкаючись відкритих частин тіла. Слід користуватися гумовими рукавичками або намотати на руку шарф, прогумований плащ і т. п. Рекомендується стати на ізолюваний предмет (на суху дошку, на згорток сухого спецодягу).

У випадку судорожного обхвату потерпілим електричного проводу, який знаходиться під напругою, розгорнути руки потерпілому, відриваючи його від проводу послідовним відгинанням окремих пальців. При цьому працівник, який надає допомогу, повинен бути у діелектричних рукавицях і знаходитись на ізолюючій від землі основі.

При напрузі в електричних установках понад 1000 В рятівник повинен одягти діелектричні боти, рукавиці і діяти діелектричною штангою. Якщо потерпілий при свідомості, його кладуть у зручне положення, накривають теплим покривалом і залишають у стані спокою до прибуття лікаря.

Якщо після звільнення потерпілого від дії струму він не дихає, то потрібно негайно зробити штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця. Найбільш ефективним методом штучного дихання є «з рота в рот» або «з рота в ніс». Робиться це таким чином: стають з лівого боку від потерпілого, підкладають під його потилицю ліву руку, а правою тиснуть на його лоб. Це забезпечить вільну прохідність гортані. Під лопатки потерпілому кладуть валик зі скрученого одягу, а рот витирають від слизу. Зробивши 2—3 глибоких вдихи, особа, яка надає допомогу, вдуває через марлю або хустку повітря із свого рота в рот або ніс потерпілого. При вдуванні повітря через рот особа, яка надає допомогу, закриває пальцями ніс потерпілого; при вдуванні через ніс потерпілому закривають рот.

Після закінчення вдування повітря в рот чи ніс потерпілому дають можливість вільного видиху. Частота вдування повітря потерпілому повинна бути 12—13 разів на хвилину.

За відсутності у потерпілого дихання і пульсу йому потрібно разом зі штучним диханням робити масаж серця. Робиться це так: потерпілого кладуть на спину на підлозі, звільняють грудну клітку від одягу. Особа, яка надає допомогу, знаходиться з лівого боку від потерпілого, долонями двох рук натискає на нижню частину грудної клітки потерпілого з силою, щоб змістити її на 3—4 см. Після кожного натискування потрібно швидко забирати руки з грудної клітки, щоб дати можливість їй випростатись. У такій ситуації операції чергуються. Після 2—3 вдувань повітря роблять 4—6 натискань на грудну клітку. Для перевірки появи пульсу масаж припиняють на 2—3 секунди. Перші

ознаки того, що потерпілий приходить до свідомості: поява самостійного дихання, зменшення синюватості шкіри та поява пульсу.

Констатувати смерть має право лише лікар.

Надання домедичної допомоги при пораненні й кровотечі: перша допомога при пораненні та кровотечі зводиться до обережного накладання на рану індивідуального пакета. При цьому мити рану водою, змивати кров з рани забороняється.

Якщо індивідуального пакета немає, для перев'язування використовуйте чисту носову хустинку. У цьому випадку приготовлену для перев'язування тканину змочіть йодом так, щоб пляма йоду трохи перебільшувала розміри рани.

При кровотечі необхідно підняти поранену кінцівку, закрити рану перев'язувальним матеріалом і притиснути ділянку біля неї на 4—5 хв, не торкаючись рани пальцем. Після цього рану треба забинтувати. Якщо кровотеча продовжується, слід вдатися до здавлювання кровоносних судин за допомогою згинання кінцівки у суглобах, притискування кровоносних судин пальцями, джгутом чи закруткою.

При накладанні джгута спочатку місце накладання обгортають м'яким матеріалом (тканиною, ватою тощо). Потім джгут розтягують і туго перетягують ним попередньо обгорнуту ділянку кінцівки доти, поки не припиниться кровотеча.

За відсутності гумової трубки або стрічки, що розтягується, для джгута застосовують інші матеріали (мотузку, ремінь, рушник тощо). У цьому випадку такий джгут зав'язують вузлом на зовнішньому боці кінцівки і використовують як закрутку. У вузол просувають важіль (паличку, металевий стержень), яким закручують закрутку до припинення кровотечі. Через 1 годину після накладання джгута його попускають на 5—10 хв, щоб не виникла небезпека омертвіння знекровленої кінцівки. При пораненні великих судин шії і верхньої частини грудної клітки джгут не накладається. Кровотеча зупиняється при натисканні пальцем на поранену судину у самому місці поранення; при великій кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

Домедична допомога при переломах, вивихах, розтягу зв'язок, суглобів, ударах: При переломах, вивихах необхідно надати потерпілому зручне положення, яке виключає рухи пошкодженої частини тіла. Це досягається шляхом накладання шини, а за її відсутності можна використати палиці, дошки, фанеру і т. д. Шина повинна бути накладена так, щоб були надійно мобілізовані два сусідні з місцем ушкодження суглоби (вище і нижче), а якщо перелом плеча чи стегна, — то три суглоби. Накладають шину поверх одягу або кладуть під неї що-небудь м'яке — вату, шарф, рушник. Шина повинна бути накладена так, щоб центр її знаходився на рівні перелому, а кінці накладалися на сусідні суглоби по обидва боки перелому. Фіксація відкритого перелому вимагає дотримання додаткових умов. З метою попередження забруднення рани, необхідно змастити поверхню шкіри навколо рани йодом, попередньо зупинивши кровотечу, і накласти стерильну пов'язку.

Особливо небезпечні травми хребта. У таких випадках необхідно обережно, не піднімаючи потерпілого, підсунути під його спину дошку, щит, двері тощо.

При переломі ребер необхідно міцно забинтувати груди або стягнути їх рушником під час видиху. При ушкодженні тазу обережно стягнути його широким рушником, покласти на тверді носі, а під зігнуті і розведені колінні суглоби підкласти валик.

При переломах і вивихах ключиці у підм'язову западину кладуть вагу або інший матеріал, згинають руку в лікті під прямим кутом і прибинтовують її до тулуба. Рука нижче ліктя повинна перебувати у косинці, яку підв'язують до шії.

При переломах і вивихах кисті та пальців рук роблять так: кисть руки з вкладеним у долоню жмутом вати, бинта (пальці зігнуті) прикладають до шини, яка повинна починатися біля середини передпліччя і закінчуватися біля кінців пальців, і перебинтовують.

При розтягу зв'язок суглобів — підняти хвору кінцівку догори, накласти холодний компрес та тісну пов'язку, створити спокій до прибуття лікаря.

При ударах забезпечити потерпілому повний спокій, накласти на місце удару холодний компрес. При ударах із синцями не слід класти примочки, місце удару змастити йодом і накласти пов'язку.

Домедична допомога при опіках, теплових ударах: при наданні першої допомоги при опіках, теплових ударах слід швидко припинити дію високої температури. Це має особливо велике значення при займанні одягу і при опіках рідиною через одяг. У першому випадку необхідно загасити полум'я, негайно накинувши на людину, яка горить, будь-яку цупку тканину і щільно притиснувши її до тіла. Тліючий одяг знімають або обливають його водою.

При промоканні одягу гарячою водою, його також необхідно облити холодною водою або зірвати. Швидке занурення обпеченого лица у холодну воду зменшує біль і тяжкість опіку.

Місце опіків кислотами ретельно промивають струменем води протягом 10—15 хв. Обпечене місце промити 5 % розчином перманганату калію, або 10 % розчином питної соди (одна чайна ложка на склянку води). На місце опіку накладають бинт. Місце опіків їдкими лугами (каустичною содою, негашеним вапном) промивають проточною водою протягом 10—15 хв, потім слабким розчином оцтової кислоти. Місце опіків накривають марлею.

Опіки бувають трьох ступенів. При опіках першого ступеня з'являється почервоніння, припухлість шкіри. Уражені місця обробляють спиртом, прикладають примочки з розчину перманганату калію і забинтовують. При більш тяжких опіках (II і III ступенів) обпечені місця спочатку звільняють від одягу, накривають стерильним матеріалом, зверху накладають шар вати і забинтовують. Після перев'язування потерпілого направляють у лікарню. При опіках не слід розрізати пухирів, видаляти смолистих речовин, що прилипли до обпеченого місця, віддирати шматків одягу, які прилипли до рани.

При появі різних ознак теплового або сонячного удару потерпілого негайно виводять на свіже повітря або в тінь, потім його кладуть, розстібають одяг, що стискує, на голову і на серце кладуть холодні компреси, дають пити у великій кількості холодну воду, у тяжких випадках потерпілого обливають холодною водою.

При припиненні дихання або його утрудненні до прибуття лікаря потерпілому роблять штучне дихання.

Домедична допомога при обмороженні, переохолодженні: обмороження виникає при місцевій дії холоду на тіло. Холод, діючи на судини, спричиняє їх звуження, внаслідок цього відбувається недостатнє кровопостачання певної ділянки тіла, що проявляється у зблідненні шкіри. Якщо вчасно не буде надано першу допомогу, то це може спричинити відмирання тканини.

Розрізняють три ступені обмороження: I — побіління і втрата чутливості; II — почервоніння і поява «пухирів»; III — омертвіння тканин, які набувають буро-червоного кольору.

При обмороженні I ступеня слід розтерти обморожені місця тіла сухою теплою тканиною до почервоніння. При обмороженні II і III ступенів — накласти стерильні сухі пов'язки і забезпечити негайну доставку потерпілого у лікарню.

При легкому ступені переохолодження тіло розігрівають розтиранням, дають випити кілька склянок теплої рідини. При середньому і тяжкому ступенях — тіло енергійно розтирають вовняною тканиною до почервоніння шкіри, дають багато пити.

Домедична допомога при отруєнні: причиною отруєння є проникнення в організм людини різних токсичних речовин. Захворювання починається через 2—3 год, інколи через 20—26 год.

При харчовому отруєнні потерпілому кілька разів промивають шлунок (примушують випити 1,5—2 л води, а потім викликають блювання подразненням кореня язика) до появи чистих промивних вод. Можна дати 8—10 таблеток активованого вугілля. Потім дають багато чаю, але не їжу. Якщо після отруєння пройшло 1—2 год, і отрута надходить вже із

шлунку до кишечника, то викликати блювання даремно. У такому випадку необхідно дати потерпілому проносне (2 столові ложки солі на 1 склянку води). Для зменшення всмоктування отрути слизовою оболонкою шлунково-кишкового тракту потерпілому можна дати розведені крохмаль або молоко.

Щоб запобігти зупинці дихання і кровообігу, необхідне постійне спостереження за потерпілим.

Як діяти при харчовому отруєнні:

- за перших ознак харчового отруєння треба звернутися до лікаря або викликати швидку допомогу;
- якщо є підозра, що отруєння спричинили гриби, негайно викликати швидку допомогу — кожна хвилина дорога;
- до прибуття лікарів бажано промити шлунок, а потім випити води або несолодкого чаю.

Домедична допомога при ураженні хімічними речовинами:

- якщо хімічна речовина рідка, її треба негайно змити проточною водою протягом 15—30 хв;
- якщо хімічна речовина потрапила в очі, слід промивати їх холодною водою протягом 15—30 хв. Око треба розплющити, а струмінь води спрямовувати до його внутрішнього куточка;
- якщо речовина суха, її треба струсити чи зняти сухою ганчіркою (і ніколи не здувати, щоб порошок не потрапив в очі);
- тільки після цього уражене місце промивають водою;
- дію деяких хімічних речовин можна знешкодити. Місце, обпечене оцтовою есенцією, можна обробити мильною водою чи слабким розчином харчової соди (1 чайна ложка на склянку води). А якщо опік спричинено засобом для чищення каналізаційних труб, знадобиться розчин лимонної кислоти (1/2 чайної ложки на склянку води) чи розведений наполовину харчовий оцет;
- діти і люди похилого віку потребують негайної госпіталізації навіть при незначному ураженні хімічними речовинами;
- за перших ознак отруєння слід викликати швидку допомогу;
- до лікарні треба взяти посуд та етикетку від хімічної речовини, яка викликала отруєння.

РОЗРОБЛЕНО:

Заступник директора з АГР

І.ОСТАПЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Інженер з охорони праці

І.ГАБУРА